

Jó irányba villamosozunk?

Hollerung Gábor szerint az új rendszer nem képes a valósághoz viszonyulni

Nehéz helyzetben kezdte a szezont a Budafoki Dohnányi Zenekar, hiszen 58 millió forinttal kisebb összegből gazdálkodhat, mint az elmúlt esztendőben, pedig egyébként is azok közé az együttesek közé tartozik, amelyeknek nagyon szűkös a büdzséjük....
A zenekar vezetője, Hollerung Gábor azonban azt mondja, nem adják fel, harcolnak az életben maradásért.
Hiszen nagyszámú, lelkes tőrzstáboruk van, s olyan programsorozat ünnepelt, állandó fellépői – immár hét esztendeje – mint a Zempléni Fesztivál.

I Milyennek találta az ideit, zempléni rendezvénysorozatot?

– Úgy érzem, nagyon jól sikerült, ráadásul minden logika ellenére több nézővel és több bevétellel, mint az elmúlt esztendőben. Az ideit már a hetedik fesztivál volt, amelyen részt vetünk, és körülbelül az elmúlt esztendőben volt érezhető, hogy az itt élők és a fesztivál közönsége elfogadott, megszeretett bennünket. Úgy gondolom, ahol az ember lehetőséget kap a szakmai és személyes hitele bizonyítására, azonnal megváltozik a világ... Számunkra is letisztult, hogy milyen fesztivált érdemes csinálni, azt hiszem, a közönség érzi lelkesedésünket, hitünket, igényességünket. Shlomo Mintz muzsikált velünk, felhangzott a Verdi Requiem többszáz fős nemzet-

közi kórossal, s a közönség már bizalommal és lelkesedéssel fogadja egy-egy kortárs mű bemutatóját is. A fesztivál programjában először szereplő Megérthető zene-koncertet a felnőttek és a kicsik egyaránt élvezték, a gyerekek is végigülték, mert olyan minőségű előadás részesei lehettek kaptak, ami lekötötte figyelmüket.

I A sikerek ellenére, nehéz helyzetben kezdték az évadot. Mi az oka annak, hogy ennyivel kisebb összegű támogatásból gazdálkodhatnak?

– Az, hogy az előadóművészeti-törvény legnagyobb részben az önkormányzatoktól befolyó támogatáshoz kötötte a pénz nagyságát, és sajnos Budafok nem versenyezhet a nagyvárosokkal. Pedig úgy

ötletgazda Szenthelyit is beleértve – feszült arckifejezését és kimerültségét látva, azonban még ennek a minimális célkitűzésnek sem tudott eleget tenni.

A klasszikus zene, és az attól elválaszthatatlan Bürgerbildungskultur ezzel a vasárnapi esti főműsoridőben sugárzott lelkiismeretlen produkcióval újabb pofont kapott. A nyolcvanas években világszerte lezajló informatikai és kommunikációs forradalom alapjaiban rendítette meg az előzetes tanuláshoz – műveltséghez kötött – kulturálódási formákat, amit egyébként a posztmodern fogyasztói társadalom divatos kifejezéssel csak kultúra-fogyasztási szokásokként aposztrofál. A helyzetet tovább rontotta a hazánkban jól kiépített zeneiskolai oktatáshoz való hozzáférés egyre nehezebben teljesíthető anyagi és szellemi feltételrendszere: a folyamatosan emelkedő tandíjak, kotta- és hangszerárak, valamint az ezzel fordítottan arányos szabadidő kettős spirálja. A muzsikusi pálya a táncosoké után a legkegyetlenebb művészpálya: közel két évtizedes felkészülést, kisgyermekkorától kezdve rendkívüli fegyelmezettséget, sok-sok lemondást, napi több óra gyakorlást követel meg, és gyakran előfordul, hogy a befektetett munka egy életen át nem térül meg, de még csak nem is kamatozik. Ha valakinek, akkor Szenthelyi Miklósnak ezt igazán tudnia kellett volna. De tudnia kellett ezt Kern Andrásnak is, akinek színé-

szi múltját számos emlékezetes, aprólékosan kidolgozott, hiteles alakítás gazdagítja.

A zene kétarcú művészet. Egyrészt minden más művésznél közvetlenebbül hat az érzékekre, vagyis a valóban értékes zene és a jó előadás a zeneileg képzetlen emberből is katarzist válthat ki (vö: Arisztotelész, Plátón, Hegel, Adorno, etc.). Másrészt a legutóbbi négy évszázad európai zenei repertoárja, ami napjainkban az atlanti kultúrkörhöz tartozó operaházakban és hangversenypódiumokon gyakorlatilag rendszeresen megszólal, olyan szövevényes interkulturális referenciahálózatba ágyazódik, amelynek megértése és élvezete komoly intellektuális felkészültséget követel meg. A zenei műveltség nem véletlenül szorul tehát egyre marginálisabb helyre napjaink kizárólag tömegszórakoztatásra szakosodott médiakultúrájában, és ennek egyenes következményeként a magyar társadalomban. Az ellentmondást tovább növeli, hogy ha valami miatt a művelt világ még egyáltalán jegyzi Magyarországot, az elsősorban e kis ország irigylésre méltóan gazdag zenekultúrája: kimagasló zenei tehetségei, világszerte elismert zeneszerzők, nemzetközileg megbecsült karmesterek, hangszeres szólisták, operaénekesek, vonósnegyesek, kamarazenekarok. Ne ártasuk magunkat, nincs már semmi más, ami miatt a világ számon tartana és tisztelne

bennünket, csak a klasszikus zenei produktum és néhány kiemelkedő kortárs írónk. Már Puskás síncs és gyógyszergyártás síncs. Sőt, a Magyar Posta sem a régi...

A saját műfajában mindeddig kiemelkedően teljesítő két Kossuth-díjas művész meggondolatlan balatoni nyáresti kalandja a televízió képernyőjén át felnagyítva és megsokszorozva rendkívül álságos és kártékony üzenetet hordoz. Nem mást, mint azt, hogy ebben az itthon oly gyakran lenézett, sokszor megalázott műfajban, a klasszikus zenében, bizonyos előadói tevékenységek, mint például a karmesteré, minden komolyabb felkészülés, előzetes tanulás, tehetőség, sajátos képességek nélkül betölthetők, még csak elsajátítani sem kell hozzá semmit. Sem a kottaolvasást, sem az ütemezést. Hogy az esztétikai hiátusról már nem is szölgünk. Ha valaki, ráadásul gyakorló muzsikusi, közismert szólista és zeneakadémiai professzor léte az azt hiteti el a közönséggel, hogy az egyik karmester olyan mint a másik, és hogy az ember és a művész, aki 15, 20, 70 vagy akár 110 zeneileg magasan képzett hangszeres muzsikusi előtt közepén áll, ugyanazt a hatást váltja ki a zenésztársakból és a hallgatókból, mint bárki más, az nem csak megbocsáthatatlanul félrevezeti a közönséget, hanem felelőtlenül becsapja saját magát és a vele együttműködőket is. Kostet was kostet...

K. K. Zs.

vélem, a kerület saját költségvetéséből igazán nagyvonalúan támogatja az együttest, arányaiban nem alacsonyabb az általuk adott pénz, mint amennyit a többi önkormányzat a zenekarára áldoz. Persze, lehet azt mondani, hogy Budafoknak ne legyen zenekara... Ráadásul, eddig sem volt túl sok pénzünk, hiszen 300 millió alatti büdzséből gazdálkodhattunk. Így ez a mínusz 58 millió forint nagyon nehéz helyzetbe hozott bennünket. Miközben hasonló nagyságú fizetést kapnak tagjaink, emellett nem rendezünk kevesebb koncertet, mint más zenekarok, amelyeknek adott esetben 400-500 millió forintos a keretük. A szigorúan vett fizető nézőszámunk és a tényleges működési bevételünk pedig jóval nagyobb.

■ *Kimondottan népes táboruk van. Kevesen mondhatják el, hogy telt házasak a Művészetek Palotájában rendezett koncertjeik.*

– A Müpában évadonként sajnos csak négy hangversenyt adhatunk (többnyire azért egy ötödiket is ki tudunk harcolni magunknak). Általában persze nem az számít, hogy ki mekkora közönséggel rendelkezik, arról nem is beszélve, hogy hiába telik meg a terem, komoly kiadást jelent számunkra a bérleti díj, így még telt ház esetén sem lehet megközelítőleg rentábilis koncertet rendezni. Ne felejtjük el, hogy eközben az önkormányzati együttesek egy része saját teremmel, sőt, hangversenyteremmel rendelkezik, és a fenntartói támogatás többnyire ennek a kiadásait is tartalmazza, így ezek a költségek a központi keretből is dotálódnak.

Nekünk pl. húsz év óta nem volt próbatermünk. Tavaly végre nagy örömünkre sikerült egy próbatermet kialakítanunk. Kaptunk is pénzt a felújítására, de aztán azt már senki sem hajlandó végiggondolni, hogy ezt az épületet fenn is kell tartani.

Több mint harminc millió forint új költségünk keletkezett évente, s ezt a pénzt sehonnan nem kapom meg.

Ebben a szezonban hat bérletsorozatot indítottunk, s igyekszünk különböző újdonságokkal – farsangi bál, ajándék CD – még vonzóbbá tenni a programjainkat. Az évadban olyan kitűnő művészek koncerteznek velünk, mint például Kocsis Zoltán, Hamar Zsolt, Vashegyi György, Baráti Kristóf, Szabó Péter, Roberto Paternostro, Sharon Rostorf, Guido Mancusi. Azt azért hozzá kell tennem, hogy amikor meghirdettük a bérleteket, még bíztam abban, hogy a hiányzó összeg egy jelentős részét elnyerjük az NKA-tól. (Az e célból meghirdetett meghívásos pályázat végülis igazságot karcára olvadt. És nem küldhetek el holnaptól 20-30 muzsikust, mert a végkielégítésük többé kerülne, mint a bérük, tehát ugyanott tartanék... A termeket pedig jóval korábban le kellett kötni, döntéseket kellett hozni. Szerencsére a közönségünk kitartó, hiszen nem csökkent a bérletvásárlóink száma. Elmondhatjuk, az első félévnek 60 millió volt a bevétele, de sajnos ez is kevés... Ahogy nagy kiesést jelent a Zeneakadémia bezárása is, hiszen ott telt házzal ment A megérthető zene-sorozatunk, s hiába van csurig az Olasz Intézet, akkor is 250 emberrel kevesebb hallgatója az előadásokat.

■ *Hogyan próbálják pótolni ezt az 58 millió forintot?*

– Természetesen mi is igyekszünk kihasználni az új lehetőséget, s a társasági adóból támogatáshoz jutni. Egyrészt tapasztalataink szerint a gazdasági szféra egyelőre bizalmatlanul viszonyul ehhez a lehetőséghez, másrészt a tőkeerős cégek rangsorában nem vagyunk összemérhetőek pl. a színházakkal, az Operaházzal, a Fesztiválzenekarral. Szóval, egyelőre még nem látom ennek az eredményességét... Mindemellert őszintén mondom, már nagyon elfáradtam. Húsz esztendeje vezetem az együttest, s ez alatt az idő alatt egyetlen olyan nap sem volt, amikor biztonságban lettünk volna, amikor nem kellett volna az életben maradásunkért rettegni. Egyetlen olyan esztendő sem akadt, amikor az elején megnyugtatónak láttam volna a végét. De most már azért sem adom fel. Mindent megpróbálunk. Mostanában számos zenekartól hallom, hogy jobb volt a régi elosztási mód...

■ *Nem gondolhatják! A törvénynek köszönhető az is, hogy több pénz érkezett*

a rendszerbe, s végre nem lobbikon múlik, hogy kinek lesz több pénz!

– Nem lett több pénz idén a zenekarok számára attól, hogy az előadó-művészeti törvény jegyében osztódott fel a pénz. Úgy gondolom viszont, hogy a tény, hogy a törvény kategorizálási és elosztási rendszerének köszönhetően néhány együttes ilyen nehéz helyzetbe kerülhetett, mint mi, a szakma mélyeséges szége. A döntéshozásban résztvevőket ugyanis úgy tűnik, nem érdekelte, hogy mi történik, vagy nagyon is azt akarták, hogy ez történjen. Hiszen a kategorizálás miatt a Danubia nem jutott fel az I. kategóriába, olyan együttesek pedig igen, amelyeknek még a létezése is kérdéses... Sajnos, nem vagyok képes szabadulni attól a gondolatától, hogy a zenekari hangszerpark, mint kategorizálási kritérium mögött sandaság is meghúzódik. A zenekari támogatásból az idén – adott esetben – többet lehetett kapni a Dohnányinál, úgy, hogy egyetlen zenekari zenész sincs állásban, miközben a zenekari szakma az elmúlt 15 évben másról sem beszélt, mint arról – hogy sokszor használt hasonlatomra utaljak – hogy a magunk fajta, új felszállók akkor lesznek a villamos teljes jogú utasai, hogyha teljes állású, állandó tagokkal rendelkeznek. Nem képes és attól tartok, nem is akarja ez a rendszer kezelni az új dolgokat. Nem képes a valósághoz viszonyulni... Úgy vélem, mi a kérdéseinket feltettük időben, csak nem válaszoltak rá. A zenész szakma

mintha nem lenne hajlandó szembenézni a problémákkal. A mostani pénzelosztás már végre tényleg a szakma kezében volt, s nem lett volna szabad ilyen felelőtlenül dönteni. Egyébként, amikor kialakult ez a kezelhetetlen helyzet, ami akár a zenekarunk csődjéhez is vezethet, a karcsúvá vált forrásokat is – szokás szerint – egy rosszul értelmezett egyenlősi szerint osztották szét, s nem mérlegelték, hogy nem mindegy, egy projekt nem valósul meg, vagy pedig álláshelyek szűnnek meg. Egyébként a szakmai döntéshozók nagy része évek óta egyetlen hangversenyünkön sem járt...

Rá kell lassan jönnöm, nem egy villamos után futunk, amelyre nem engednek felszállni, hanem ahhoz, hogy utolérjük, hátrafelé kell szaladnunk...

■ De akkor Ön szerint mi lenne a megfelelő irány?

– 20 év óta egyetlen dolgot csinálunk ebben az országban: az intézményi finanszírozást próbáljuk mindenáron fenntartani. Pedig változik a világ, új formák állnak fel. Nem akarjuk észrevenni azt sem, hogy a politika számára egyre kevésbé vagyunk fontosak. Nem tudunk megfelelően lobbizni. Sok dolgot másképpen kellene csinálni. Előbb-utóbb nekünk, a szakmának kellene véleményt alkotni arról, hogy mi és milyen módon tartozzon az intézményrendszerbe. Képtelenek vagyunk túljutni a saját érdekeinken, s a

nagy egészében szemlélni a zenekari helyzetet. Persze, tudom, mindenkinek a saját baja fáj a leginkább, nekem természetesen most a miénk, de mégis, átfogó megoldások kezdeményezése lenne a szakma elsődleges feladata. Olyan kérdésekre kéne őszinte válaszokat adni, hogy miért vannak nehézségeink a közönséggel, hogy a legtöbb projekt támogatás döntési mechanizmusaiban továbbra sem szerepel a publikum, mint valódi szempont. Nem nagyon akarjuk, hogy a közönség bármiben is dönthessen. Mi magas kultúrát adunk, és aki nem érti, az magára vessen, és azok a kezdeményezések, amelyek a közönséget a konzervatív műfaji határokat is átlépve igyekeznek hangverseny látogatóvá nevelni, a szakmai döntéshozók fejében jórészt az ördöggel való cimborálással egyenlők. Adott esetben érdemes lenne megnézni és ezzel kapcsolatban bizonyos konzekvenciákkal szembesülni, hogy melyik zenekar képes a Dohnányihoz hasonlóan, az állami támogatásának a 36%-át bevételből produkálni! Rendelkezésre állnak a 2008-as adatok, amikor még nem tudtuk, hogy az adatszolgáltatásnak mely szempontjai válnak létfontosságúvá, és elgondolkodtatóak... Nem jellemző rám a pesszimizmus, de most tényleg nem tudom mi lesz... Nekünk ugyanis jövőre egy újra 130 millió forintos központi támogatással sem biztos, hogy túlélhető a helyzetünk...

R. Zs.

Egy vidéki klarinétos búcsúztatója

Januártól meg kellett válnom több muzsikustársammal együtt az aktív muzsikálástól – jó zenekari kondíciók ellenére! Kevesen vagyunk, de ismerjük egymást, vagy személyesen, vagy hírből. Ezúton köszönetet szeretnék mondani Salamon Györgynek, akivel több évig dolgoztam együtt a Győri Filharmonikusoknál. Gyuri barátom a saját lakásában, kertjében, májusban összehívott egy jeles klarinétos társaságot a búcsúztatómra, ahol mindenki mindenkivel megváltotta a klarinétos társadalmat. Mindenki megértette a másikat, nem voltak viták, ellentétek. (Vidéken ezt mostanában nem tapasztalom. Lehet, hogy Budapest jobb helyszín az emberi kapcsolatok szempontjából?)

Nagy megtiszteltetésnek érzem, hogy ennyi kiváló klarinétos egy időben időt tudott szakítani egy kollégájuk elbúcsúztatására. Hatvanegy évesen most azt érzem, hogy mégis van összetartozás mind emberileg, mind szakmailag.

Köszönet Nektek: Tönköly József, Németh József, Szatmári Zsolt, Reé György, Mayer László, Pápai Ákos, Kiss Gy. László, Áchim Tibor, Császár Pál, Szoucs Szilveszter, Csalló Roland, Bajuszsnás Mihály, Kohán István, Szepesi János, Puskás Levente.

*Falvai József,
a Győri Filharmonikusok volt klarinétosa*

